

Norges fremtid - i skyggen av Europa?

Hilde C. Bjørnland

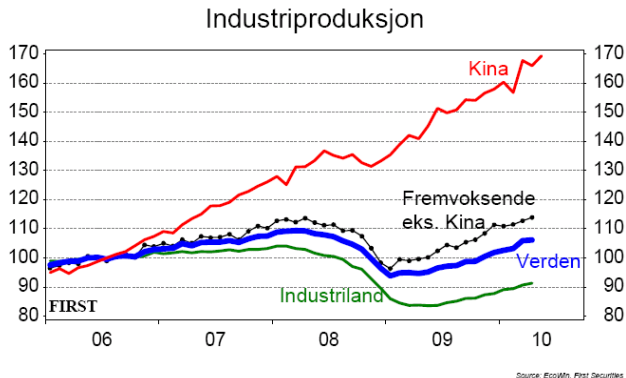
Handelshøyskolen BI

Statsrådets gruppe for tillitsvalgte, Nærings- og handelsdepartementet,
16. juni 2010

- Makrobildet i Europa - Moderat vekst, men gjeldsnivå og aldrende befolkning kan gi lavere vekst.
- Norges eksport blir påvirket, men eksportandelen med Asia øker.
- Oljelandet Norge. Noen egne utfordringer.

- "Svårt att få jobb i Sverige? Åk till Norge! Där anställer företagen hellre svenskar än norrmän – eftersom vi jobbar mycket hårdare."

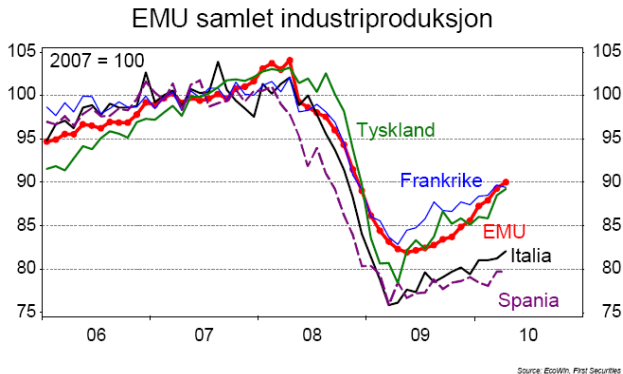
Global produksjon vokser fortsatt raskt - særlig i Asia.

USA på trendvekst, men ikke mye over.

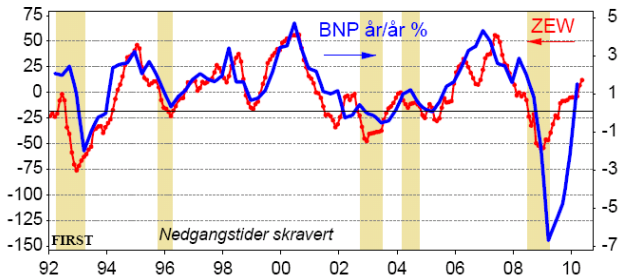

Source: Federal Reserve Bank of Chicago

Tysk ZEW og BNP

Gjennomsnitt av forventningene og nåsituasjonen

Source: IfoWin, First Securities

- Gjeldsnivået i Europa er på et nivå man ikke har sett siden annen verdenskrig.
- Vil utfasingen av krisepakker og innstrammingene i statsbudsjettene i Europa bremse veksten i verden?
- Mange land kan spare mye på budsjettene uten at det går vesentlig ut over velferdsstaten eller produktiviteten.
- Kan være katalysator for økt produktivitet - sett tidligere i perioder med kraftige innstramminger i budsjettene.
- Men denne gangen kan en aldrende befolkning bremse veksten.
- En felles myntenhet (Euro) kan bli en utfordring.
- Markedene er sårbare for stadig nye overraskelser. Spiraleffekt.

Uro gir økte spreader, men fortsatt under nivåene fra finanskrisen. Fare for spiraleffekt

TED spread (3-month LIBOR minus 3-month U.S. T-bill rates).

Source: Bloomberg

Global børsmuro

Blå: SSE Shanghai Stock Exchange composite stock price index. Rød: IEV S&P Europe 350 stock price index.

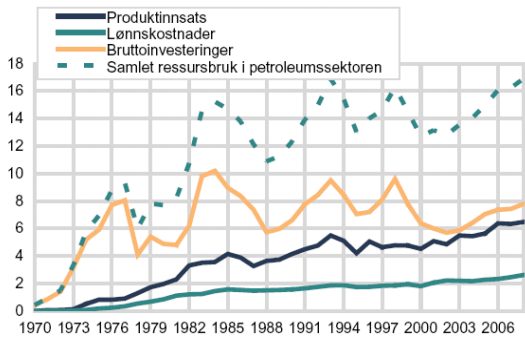

Source: Google Finance.

- 67 prosent av Norges eksport av varer gikk til EU/EØS-land i 2009, (82 prosent i 1990). Storbritannia mottar mest varer fra Norge.
- Norges handelsintegrasjon med asiatiske land har økt de siste årene, eksport til Asia utgjør nesten 20 prosent i 2009 (7 prosent i 1990).
- Særlig fiskeri- og metallindustrien har økt i Asia.
- Norsk handel kan/vil i større grad kobles mot land som kommer til å ha høye vekstrater de neste årene.
- Risikoen spres ved at man handler med flere land.
- Merk. Vi har også en betydelig handel med tjenester. Utenriks sjøfart bidrar mest til inntektene fra tjenestehandelen.

Norge: Stadig mer oljeavhengige

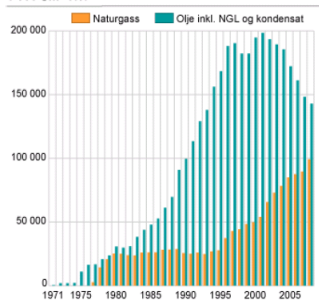
Ressursbruk i petroleumsnæringen i prosent av BNP Fastlands-Norge

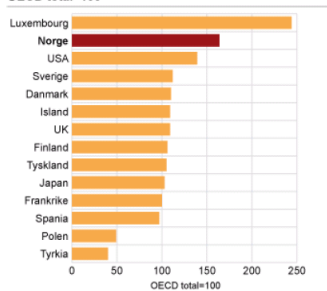
Kilde: SSB

Et av verdens rikeste land, men oljeepoken er på hell.

Samlet produksjon av olje og naturgass, 1971-2008.
1 000 Sm³ o.e.

BNP (justert for prisforskjell) per innbygger, 2007.
OECD total=100

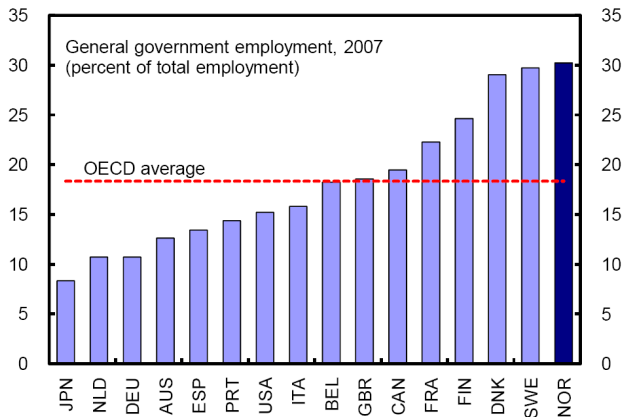
Kilde: SSB

Utfordringer for Norge (konkurransetsatt sektor)

- Skjermet sektor øker på bekostning av konkurransetsatte næringer.
- Offentlige utgifter utgjør en stadig større andel av (fastlands Norge) BNP (på topp i OECD).
- Dersom Europa strammer inn, mens Norge øker pengebruken - Press mot kronen. Rammer konkurransetsatt sektor.
- Lav arbeidsledighet. Omstillingen går ikke via ledighet men via uføre.
- Mindre rom for lønnsmoderasjon - rammer konkurransetsatt sektor.

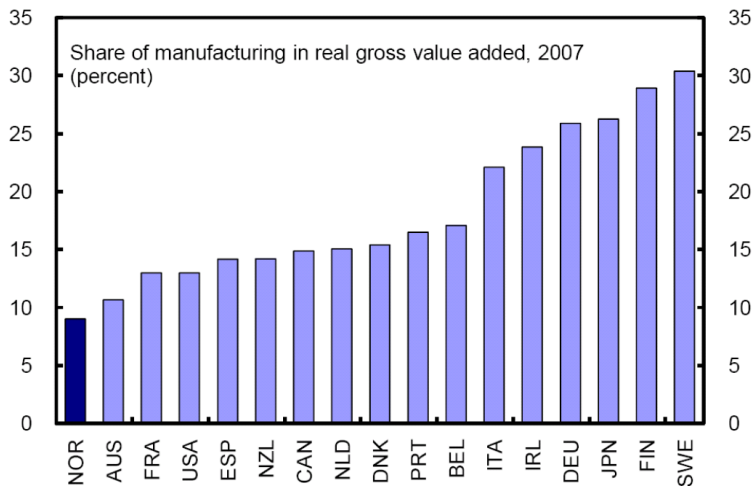
Mange nye arbeidsplasser i det offentlige

... langt over OECD snitt

Kilde: IMF (2009)

Men industriandelen er nå på bunn i OECD

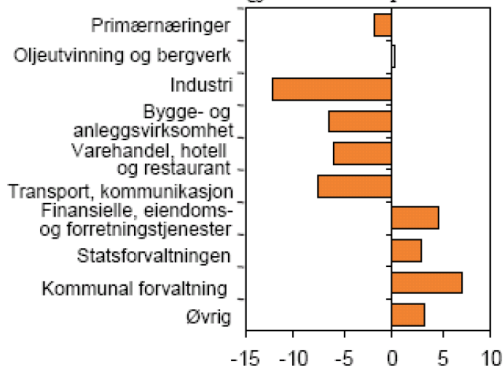
Kilde: IMF (2009)

Tendensen fortsatte under finanskrisen

Det er i konkurranse-utsatte næringer og i byggebransjen at ledigheten har økt mest

A. Sysselsetting etter næring. Endring fra 3. kv.2008 til 2. kv.2009. Sesongjustert. 1 000 personer

Kilde: Nasjonalbudsjettet

- Innstrammingene i statsbudsjettene i Europa samt aldrende befolkning kan bremse veksten.
- Men, mange land kan spare mye uten at det går vesentlig ut over produktiviteten.
- Markedene er sårbare for stadig nye overraskelser. Spiraleffekt.
- Offentlige utgifter utgjør en stadig større andel av (fastlands Norge) BNP, mens industrien taper terreng.
- Hvor skal veksten komme fra i Norge?
- Norsk handel kan/vil i større grad kobles mot land som kommer til å ha høye vekstrater de neste årene.
- Men norske arbeidere er i dag svært dyre.